

*Афанасьєва Олена Володимирівна,
студент гр. УД-2-09 ФСЕУ ХарPI НАДУ*

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Заробітна плата є основним засобом існування більшої частки економічно активного населення, джерелом наповнення Державного та місцевих бюджетів, фондів соціального страхування. Від її рівня і динаміки залежить не тільки відтворення робочої сили, але й відтворення інтелектуального, культурного і трудового потенціалу країни.

Про незадовільний стан державного регулювання цієї сфери свідчить поширення бідності серед працюючого населення, низька питома вага заробітної плати у доходах населення, низька вартість робочої сили працівників бюджетної сфери тощо. Особливої уваги привертає до себе питання державного регулювання економіки, зокрема у сфері регулювання заробітної плати, в умовах поглиблення соціально-економічної нестабільності, що стала проявом внутрішніх і зовнішніх накопичених і нерозв'язаних проблем.

Сутність заробітної плати складна, оскільки вона може бути представлена з одного боку, як елемент витрат роботодавця, одночасно, з іншого боку, вона є основним засобом для існування працюючого населення, тобто є визначальним чинником рівня і якості життя. Згідно із Законом України «Про оплату праці» заробітна плата - це винагорода, обчислена у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець або уповноважений орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Правове регулювання оплати праці здійснюється державним і договірним методами. Згідно із Законом України «Про оплату праці» держава здійснює регулювання зарплати працівників підприємств усіх форм власності і господарювання шляхом установлення розміру мінімальної заробітної плати,

інших державних норм і гарантій, умов і розмірів оплати праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, керівників державних підприємств, а також через оподаткування доходів працівників. Також повинно забезпечуватися науково-методичне обґрунтування заробітної плати, тарифних умов, дослідження і вивчення зарубіжного і вітчизняного досвіду з проблеми організації заробітної плати.

Державне регулювання оплати праці полягає передусім у визначенні і перегляді розміру мінімальної заробітної плати й умов, які впливають на її величину. Мінімальна заробітна плата встановлюється у розмірі, не нижчому за прожитковий мінімум – вартісної величини межі малозабезпеченості в розрахунку на працездатну особу.

Як зауважив С. В. Мочерний за роки незалежності в Україні зменшилась споживча вартість робочої сили більшої частини працездатного населення через значні масштаби явного і прихованого безробіття протягом тривалого часу, скорочення мереж професійно-технічних училищ, міграцію робочої сили та ін. Але одночасно відбувалось і зростання вартості робочої сили через зростання цін на споживчі товари майже до рівня світових, поширення системи платного отримання освіти, платних медичних послуг тощо. Проте не виважені дії більшості урядів блокували економічну реалізацію об'єктивного процесу зростання вартості цього специфічного товару через штучне заморожування реальної заробітної плати на значно нижчому рівні від вартості робочої сили. Це суттєво погіршило умови її відтворення, змусило велику кількість працездатного населення емігрувати, знизило рівень життя в Україні.

Сьогодні середня заробітна плата в Україні у 9-18 разів нижча ніж в країнах Європейського союзу, при цьому середня заробітна плата вища за мінімальну заробітну плату у 2,5 рази, як і у більшості розвинених країнах. Проблемою є те, що мінімальна заробітна плата, хоча і дорівнює прожитковому мінімуму починаючи з 01.11.2009 р., залишається надто низькою і не реалізовує покладених на неї функцій (відтворювальної, стимулюючої, формування платоспроможного попиту населення та ін.).

Поширеними проблемами у сфері соціально-трудо­вих відносин сьогодні в Україні є: виплата заробітної плати в «конвертах»; трудові відносини, які відбуваються без офіційного оформлення трудових стосунків; порушення і недотримання роботодавцями державних гарантій і норм у сфері праці; небезпечні умови праці тощо.

Наковці зауважують на необхідності перегляду політики регулювання оплати праці в частині посилення контролюючих функцій держави за процесом формування та розподілу національного доходу, що зумовлює розробку методології та основ обґрунтованого збільшення витрат на оплату праці в Україні.

Рівень оплати праці є одним із показників добробуту суспільства. Тому головним завданням держави як представника інтересів суспільства є не перманентна боротьба з труднощами, які виникають внаслідок не виваженої соціально-економічної політики держави, а професійно грамотна розробка концепції соціальної та економічної державної політики і послідовне їх впровадження для відновлення і подальшого розвитку вітчизняних підприємств, галузей, економіки та суспільства. Тільки створення умов для розвитку вітчизняних підприємств, виробників може стати тією надійною передумовою, що забезпечить підвищення рівня заробітної плати і рівня життя громадян, дасть фінансову основу для виконання соціальних норм і гарантій як для підприємств так і для держави.

Список використаних джерел:

1. Законі України «Про оплату праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.
2. Акулов М. Г. Економіка праці і соціально трудові відносини : навч. посіб. / М. Г. Акулов, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 328 с.
3. Гальченко О. С. Актуальні питання державного регулювання оплати праці / О. С. Гальченко // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2012. – № 25. – С. 61–68.
4. Мельниченко О. А. Підвищення рівня та якості життя населення: механізм державного регулювання : [монографія] / О. А. Мельниченко. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – 232 с.
5. Мочерний С. В. Економічна теорія : навч. посіб. / С. В. Мочерний. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. : Академія . – 639 с.